

Barraca de les Comes

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: La Riereta
Alçada: 369

Coordenades:

Latitud: 41.63768
Longitud: 1.88637
UTM Est (X): 407250
UTM Nord (Y): 4610148

Classificació

Número de fitxa 08053-148
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XIX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A0080001700000H
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dj., 08/12/2016 - 01:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada en el sector est del municipi, per damunt del mas de Les Comes. Està envoltada de bruc, brolla de romaní, mata i cirerer d'arboç. Es tracta d'una construcció aïllada, construïda aprofitant un marge de pedra. És de planta quadrangular, d'1,90 metres de costat (mides preses a l'interior). Els rocs més grossos es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entremig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin. La porta està orientada al nord-est, amb una única llinda simple o plana i el brancal esquerra, recte, recolzada directament al mur. Amb el pas dels anys, part del marge de terra ha anat caient al davant hi ha colgat parcialment l'entrada de la qual només en resten 70 cm (tot i que l'entrada no devia fer més d'1 metre d'alçada). L'amplada és de 0,95 metres. Els murs tenen un gruix de 45 cm. La coberta és de volta per aproximació de filades. Algunes lloses del ràfec s'han després i es localitzen als voltants immediats de la barraca. Al davant de la porta, en la prolongació del mur de contenció, hi ha un recer o paravent, concebut per protegir-se del vent. En la prolongació del mur hi ha una escala volada amb quatre graons que permeten l'accés a la feixa superior.

L'interior de la barraca conserva varis gravats realitzats en la filera de blocs més grans ubicats al mur de sosteniment del marge. Es tracta bàsicament de dates, entre elles, 1835, 1879, 1875, 1681?, 1800, el que semblaria la xifra "7" invertida i un "I", el "7" invertit amb un "9 I" i una "S" o "5". 1791, 1793, 1795. També hi ha gravada varies creus, el que sembla la lletra "A". En una altra pedra, hi ha la data 1876, la de 1801 i varies marques, tal vegada realitzades amb l'escoda, algunes ratlles, en nombre de II, de III, etc.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 10667.

La seva especificitat fan d'ella una barraca que cal preservar, mantenint la coberta en condicions i desbrossant l'entorn per tal que les arrels no malmetin el mur amb escales volades ni la barraca.

Caldria un estudi aprofundit de les inscripcions, a través de la fotografia i de calcs que permetin fer una lectura total, car hi ha gravats més superficials que no es poden identificar a simple vista.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra

construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

Enllaços d'interès:

<http://wikipedra.catpaisatge.net/>

